

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Een acte clair, toch?

Krans, H.B.

Citation

Krans, H. B. (2018). Een acte clair, toch? *Nederlands Tijdschrift Voor Burgerlijk Recht*, 2018(6), 171-173. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/66061>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/66061>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Een *acte clair*, toch?

NTBR 2018/23

Redactioneel

Tijdens een hobbelerende treinreis zat ik plots het arrest *Stichting Waarborgfonds Motorverkeer/Bovemij c.s.* te lezen.² Het Gerechtshof Den Haag heeft in een prejudiciële procedure over twee zaken vragen gesteld aan de Hoge Raad. De ene zaak betreft een ongeval tussen een minderjarige fietsster en een bromfiets. De fietsster heeft daardoor ernstig letsel opgelopen. De tweede zaak betreft een ongeval dat is veroorzaakt door de bezitter van een auto, waarbij vijf motorrijtuigen zijn beschadigd en een aantal automobilisten letsel heeft opgelopen. Het draait om de WAM-dekking. In beide zaken is helder vanaf welke datum die verzekering dekking biedt. Het is het tijdstip dat voor vragen zorgt. Vaststaat dat het relevante register van de Rijksdienst voor het Wegverkeer niet de mogelijkheid biedt een tijdstip te registreren met ingang waarvan de verzekering dekking biedt. De centrale vraag is, zo overweegt de Hoge Raad, of de verzekeraar aan de benadeelde kan tegenwerpen dat de verzekeringsdekking nog niet was ingegaan op het tijdstip waarop het schadetoebrengeende feit zich heeft voorgedaan.³

Van belang is een bepaling uit de WAM, het artikel van de Benelux-bepalingen waarop die WAM-bepaling is gebaseerd, en de Gemeenschappelijke toelichting bij het Benelux-verdrag bij laatstbedoeld artikel. De tekst van die bepalingen noch de toelichting biedt zekerheid over de vraag wat de juiste interpretatie is. Moet een prejudiciële vraag aan het Benelux-Gerechtshof worden gesteld? De Hoge Raad kiest gemotiveerd voor een uitleg van de relevante regels (kort gezegd: de verzekeraar kan zich verweren met de stelling dat de verzekering nog niet was ingegaan op het moment waarop het schadetoebrengeende feiten zich heeft voorgedaan). De Hoge Raad richt daarbij ook de blik op de rechtspraak van het Belgische Hof van Cassatie en overweegt vervolgens dat de uitleg die hij zelf kiest Benelux-rechtelijk als een *acte clair* kan worden bestempeld ‘mede gelet op de vermelde Belgische rechtspraak’.⁴ Wellicht was ik wat geërgerd door het aanhoudende gehobbel van de trein of de inmiddels opgelopen vertraging (‘onze machinist doet zijn best, maar heeft niet alles in de hand’), maar die passage zette me aan het denken.

Is sprake van een *acte clair* omdat de rechtspraak in een ander land luidt zoals zij luidt? Waarom bepaalt het recht in een andere lidstaat of sprake is van een *acte clair*? Dat moeten rechters in de verschillende Benelux-landen toch zelf bepalen, zo zou men kunnen denken. Nationale hoogste rechters zijn toch in staat om zelf te beslissen of een supranationale regel duidelijk is? Dat daar in een ander land een bepaalde gedachte over heerst kan relevant zijn, maar is dat doorslaggevend? Waarom moet de blik prompt worden gericht op de opvattingen in andere landen? Kunnen onverwachte uitkomsten het gevolg zijn als langs die lijnen wordt bepaald of sprake is van een *acte clair*? In verband met het al dan niet stellen van een vraag aan het Hof van Justitie overwoogde Engelse rechter Staughton LJ ooit:

“It may well be that when this comes to trial we shall have to refer the problem to the European Court, and it will take another two years after that before a decision emerges as to what the regulation really means. Maybe the parties will think there are better methods of spending their time and their money than disputing that for a long period of time.”⁵

Daar zit geen woord Chinees bij.

1 Citeerwijze: H.B. Krans, ‘Een *acte clair*, toch?’, *NTBR* 2018/23, afl. 6.

2 HR 22 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3268, *RvdW* 2018/69.

3 R.o. 3.2.

4 R.o. 3.3.2 en 3.3.3.

5 *Page/Combined Shipping and Trading Co Ltd* [1996] C.L.C. 1952 at 1956 Staughton LJ.

Het Hof van Justitie lijkt eerder een tegengestelde visie aan te hangen. Een hoogste nationale rechter kan afzien van het stellen van prejudiciële vragen aan dat Europese Hof over de interpretatie van Unierecht indien de juiste toepassing van het Unierecht zo voor de hand ligt dat daarover geen redelijke twijfel kan bestaan. Bij de vraag of zich een dergelijk geval voordoet, moet rekening worden gehouden met de eigen kenmerken van het gemeenschapsrecht, de bijzondere moeilijkheden bij de uitlegging ervan en het gevaar van uiteenlopende rechtspraak binnen de Unie.⁶ Van een *acte clair* is sprake indien de juiste toepassing van het Unierecht zo evident is dat redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan over de wijze waarop de gestelde vraag moet worden opgelost. De nationale rechter moet er dan van overtuigd zijn dat die oplossing even evident zou zijn voor de rechterlijke instanties van de andere Lidstaten en voor het Hof van Justitie.⁷

Het kan natuurlijk in het algemeen nuttig en interessant zijn om naar recht in andere landen te kijken.⁸ Dat geldt temeer bij kwesties met een supranationale dimensie. Betekent de opvatting van het Hof van Justitie dan dat een nationale hoogste rechter moet nagaan of rechterlijke instanties in alle andere lidstaten evident tot dezelfde uitkomst zouden komen? Dat zou nogal wat zijn. Hoe kan een Nederlandse rechter weten welke uitleg evident is voor een Spaanse of Hongaarse collega?⁹ A-G Wahl heeft bepleit dat dit vereiste niet absoluut kan worden opgevat. Veeleer betekent het zijns inziens dat rechters die in laatste aanleg beslissen, er voor zichzelf van overtuigd moeten zijn dat andere rechters het met hen eens zouden zijn. De in het bekende arrest *Cilfit* genoemde omstandigheden acht A-G Wahl dan ook een ‘toolkit’ om te bepalen of er al dan niet redelijkerwijs twijfel zou kunnen bestaan.¹⁰ Het Europese Hof lijkt deze gedachte echter niet te hebben omarmd.¹¹ Wel heeft dat hof geoordeeld dat ook van een *acte clair* sprake kan zijn als lagere rechters een andere uitleg aan het Unierecht geven.¹²

Met A-G Wahl acht ik de vraag of er redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan over de uitleg van een bepaling een passend criterium. Het zou mij veel te ver gaan als een nationale hoogste rechter pas een *acte clair* mag aannemen indien hij is nagegaan of rechterlijke instanties in alle andere lidstaten evident tot dezelfde uitkomst zouden komen. Tegelijkertijd kan het ook te mager zijn om een *acte clair* aan te nemen omdat in één ander land een bepaalde rechtsopvatting heerst.

In de zaak *Waarborgfonds/Bovemij* moest de Nederlandse rechter bezien of er reden is om het Benelux-Gerechtshof (en dus niet het Hof van Justitie) een vraag te stellen. Dat in deze zaak de opvatting bij onze zuiderburen wordt meegerekend, vind ik begrijpelijk. Die opvatting is staande rechtspraak in België, zoals ook weergegeven door de Hoge Raad (‘vanouds’). Daar komt bij dat de opvatting in het andere land niet de enige factor is die de Hoge Raad hier relevant acht voor het predicaat ‘acte clair’ (‘mede’). De Hoge Raad lijkt zich naast de Belgische rechtspraak te baseren op de begrijpelijke uitkomst dat de verzekering pas dekking biedt vanaf

6 Zie onder meer HvJ 6 oktober 1982, C-283/81 (*Cilfit*), HvJ EU 9 september 2015, C-160/14 (*Ferreira da Silva e Britto*) en HvJ EU 9 september 2015, C-72/14 (X) en C-197/14 (*Van Dijk*).

7 C-283/81 (*Cilfit*), punt 16.

8 Vergelijk B.A. Kuiper-Slendebroek, *Rechter over Grenzen. De toepassing en interpretatie van internationaal recht in het Nederlands privaatrecht*, diss. Leiden 2017. Zie over ‘Communication with foreign supreme courts’ M. Feteris, *Developments of the Law by Supreme Courts in Europe*, *Utrecht Law Review* 2017, issue 1, par. 6.1.

9 In die zin ook F.H. van der Burg & W.J.M. Voermans, *Unierecht in de Nederlandse rechtsorde*, 2015, par. 9.11.1). Zij stellen ook dat in dit verband niet meer wordt gesproken over buitenlandse rechters.

10 A-G Wahl, conclusie d.d. 13 mei 2015 voor de gevoegde zaken C-72/14 (X) en C-197/14 (*Van Dijk*), punt 67.

11 HvJ EU 9 september 2015, C-72/14 (X) en C-197/14 (*Van Dijk*), punt 60. Het HvJ gaat niet met zoveel woorden in op de suggestie van A-G Wahl, maar verwijst naar zijn overwegingen uit *Cilfit*. A-G Wissink heeft in zijn conclusie van 19 februari 2018 (ECLI:NL:PHR:2018:54), sub 6.8.3 opgemerkt dat het HvJ de leer vooralsnog niet versoepeld heeft.

12 HvJ EU 9 september 2015, C-160/14 (*Ferreira da Silva e Britto*), punt 41 en 42. Zie over de verwijzingsplicht recent onder meer M.A. Fierstra, ‘Nieuwe aanbevelingen voor het stellen van prejudiciële vragen’, *Trema* 2017/2 en J. Krommendijk & M. Loth, *Europese rechters in gesprek*, 2018, o.m. hoofdstuk 1.

het aanvangsmoment van die dekking. Bovendien betreft het hier Benelux-recht zodat, anders dan bij Unierecht, slechts het recht van drie landen van belang is.

Het lijkt me wenselijk dat de rechtspraak van het Hof van Justitie niet zo wordt opgevat dat de nationale rechter er voor het aannemen van een *acte clair* echt van overtuigd moet zijn dat de betreffende oplossing even evident zou zijn voor de rechterlijke instanties van de (alle) andere Lidstaten en voor het Hof van Justitie. Een meer praktische aanpak, die ook een uniforme Unierechtelijke uitleg in het oog houdt, lijkt me meer gepast. Daarmee kan recht worden gedaan aan Unierechtelijke verplichtingen, maar kan ook worden voorkomen dat nationale rechters onnodig zaken op de trein zetten richting Luxemburg.¹³

13 Met alle daaraan verbonden tijd en kosten.